Генадзь Бураўкін

ГНЯЗДО ДЛЯ ПТУШКІ РАДАСЦІ

Генадзь Бураўкін

ГНЯЗДО ДЛЯ ПТУШКІ РАДАСЦІ

ВЕРШЫ

Мінск
«Мастацкая літаратура»
1986

Рэцэнзент Васіль Зуёнак

Б $\frac{4702120200-024}{М 302(05)-86}$ 51—85

* * *

«Што ты так прыкуты да радзімы? —
Часам чую хітранькі дакор.—
Свой лясны куток незамянімы
Памяняй на ўвесь зямны прастор.

Расхіні душу сваю шырока —
І не ціхі плёскат ручаёў,
А магутны акіянскі рокат
Хай яе напоўніць да краёў.

Кінь зацішак баравы, ажынны —
Ні самум пякельны, як пяршак.
Вырвіся з запыленых сцяжынак
На бетонам сцелены бальшак.

Паглядзі, як шмат пад небам сінім
Неспазнаных прэрыяў і гор!..»

І каму не здасца прагрэсіўным
Гэты палкі заклік і дакор?

Я ж і сам хачу пабачыць свету,
Памаўчаць ля вечных таямніц
І калі не іншыя планеты,
Дык хоць нашу ўведаць да драбніц.

Сам хачу ацэньваць не завочна
Па чужых славутасцях маршрут...
Толькі вось для гэтага навошта
Забываць або мяняць свой кут?

Чым такім ён горшы між астатніх,
Чым ён знаўцам мод не дагадзіў,
Што прыціх, някідкі ды заштатны,
У баку ад экзатычных дзіў?

Для мяне ён непаўторна любы.
Мне з яго відно на ўсе бакі.
Тут, каля гаёў зеленачубых,
Спяць мае дзяды, жывуць бацькі.

Тут маё прыстанішча і шчасце,
Тут мой лёс, мой боль і запавет.
Тут я сэрца адчыняю насцеж
Для ўсяго, чым знакаміты свет.

І хай з тысяч рэк чужых нап'юся —
Толькі для апошняга глытка
Я прыйду сюды,
да Беларусі,
Да свайго азёрнага кутка.

* * *

Часамі нахлыне сумненне:
Ці ты не ўпустую кіпеў,
Ці знойдзе ў каго разуменне
Твой клопат і праведны гнеў?

А што, калі боль твой дарэмны
І ён не разбудзіць ані
Чужога сумлення,
што дрэмле
У сытай тупой цішыні?

Трывожна,
пакутна
і горка
Агортвае роздум цяжкі.
Не цешыць душу адгаворка,
Што час наш і век наш такі.

Не веру,
не веру,
не веру,
Што служым выгодзе адной
І свет наш забіты даверху
Маной,
Мітуснёй,
Балбатнёй,

Што бытам нейлонным закрыты
Далёкі сівы небасхіл
І лыч адарваць ад карыта
Ужо не знаходзіцца сіл,

Шануецца чын, і тапчан свой,
І спрытна адхоплены куш,
І подлай мараллю мяшчанскай
Так многа спустошана душ...

Ёсць хіжыя,
злыя,
дурныя,
Прайдохі,
Дзялкі,
Махляры.
Пляваць ім на буры зямныя.
Іх вабіць зацішак пары.

Ды знаю:
мяне зразумеюць
Не тыя, што гучна крычаць,
А тыя, што плакаць умеюць
І горка, самотна маўчаць,

Што, з лютасцю сціснуўшы зубы,
Працуюць,
глытаючы пот,
Ратуючы свет наш ад згубы,
Не просячы лішніх даброт.

Няхай нават гэткіх і меней —
На строгі іх суд аддаю
Усе свае сны і сумненні,
Любоў і надзею сваю.

* * *

Наш белы свет нанова кожны раз
Я ўранку пазнаю і адкрываю
І рады сонцу,
быццам караваю,
Якога хопіць мне на доўгі час.

І з кожным годам родны край мілей —
Ці не таму, што меней засталося
На долю мне і зорак, і калосся
І ўсё бліжэй ссівелы юбілей?

Ах, як душа цяпер мая шчыміць,
Што гэтулькі мінула беззваротна,
Што ўжо ніякім зеллем прываротным
Не адбяліць сцяжынак шэрых ніць!

Нічога ўжо не вернецца назад.
Жыццё ідзе сваім няспынным ладам —
Курлычуць глуха журавы над садам,
І вецер лісце гоніць між прысад...

Як шчасце, я лаўлю свой кожны міг,
Што ён зусім не вечны, не шкадую.
Хачу зямлю такую ж маладую,
Як і была, пакінуць для другіх...

НАША ПЕСНЯ

Не была ты ніколі пры знаці,
Не стаяла ў чарзе да стала,
Не прасілася слёзна «Прызнайце» —
Проста з людам тутэйшым жыла.

Лёс ягоны цярпліва дзяліла,
Не падсмейвалася з-за вугла,
Галасіла на ранніх магілах,
Гулкі рэй на вяселлях вяла.

Не прымала маны і прынукі,
Не сцірала загару са шчок
І хавала сялянскія рукі
Пад сатканы самой хвартушок.

Засталася спагаднай і роднай,
Разбудзіла маўклівы абшар,
Некрыклівая споведзь народа,
Васількова краю душа.

* * *

У звышсучаснай каламуці,
Нібыта «іжыцу» і «яць»,
Старыя правілы чамусьці
Мы пачынаем забываць.

Не прадпісанні-аднадзёнкі,
Што напяклі пісарчукі,
А нашых продкаў завядзёнкі,
Якіх трымаліся вякі.

Хіба іх помніць больш не трэба?..

Здавалася б, чаго прасцей:
«Не папракай кавалкам хлеба
Бацькоў, нашчадкаў і гасцей».

Чаго ясней:
«У беднай хаце,
Дзе на цвіку вісіць сума,
Не заікайся пра багацце,
Бо тут яго даўно няма».

І ўжо зусім ніякавата
Не знацца з ісцінай такой:
«Пажар тушыць і ставіць хату
Найлепш суседскай талакой...»

Усё праверана вякамі
І над бяздумнаю травой
Прыбіта вопыту цвікамі
На браме памяці жывой.

І хоць на мудрасць не скупая
Зямля, дзе сёння мы стаім,
Нам так часамі не хапае
Служэння правілам старым!

ВЕЧАР У ВЁСЦЫ

Калі кладзецца між баразнамі
Запылены апошні цень,
Цяжкою стомаю і роздумам
Развітваецца з намі дзень.

І перш чым выбрацца дахаты,
Так цягне,
                    збоку ад людзей,
У тумане халаднаватым
Хаця б хвілінку пасядзець.

Адчуць цяпло спатнелай робы
І зразумець у соты раз:
Не толькі мы работу робім,
А і работа робіць нас.

Хоць ныюць жылы, ломіць косці,
Але ў душы зусім няма
Ніякай зайздрасці і злосці,
Бо дзень пражыты нездарма.

Чакае блізка двор зацішны,
Дзе водар мяты і смалы.
І жонка ўжо да весніц выйшла.
І мчыць насустрач сын малы.

І нам, знясіленым і грубым,
Супакаенне дорыць час:
Не толькі мы работу любім,
А і работа любіць нас...

* * *

Маг-цырульнік, хітры дабрадзей,
Не вастры старанна так нажніцы.
Я не з тых разгубленых людзей,
Што бягуць к табе прычапурыцца.

І не з тых, хто росціць бараду,
Каб смялей ісці на пагулянку.
Я ўжо так як-небудзь дабрыду
Да свайго апошняга паўстанку.

Толькі крыўда горкая адна
Не дае ніяк душы спачыну:
Уплялася чэпка сівізна
І ў маю нямодную чупрыну.

Жалудоў цяжкія капяжы
Шчодра сыпле восень залатая.
Я прашу, цырульнік,— састрыжы
Сівізну, што лета замятае.

Што ж прымоўкнуў, дабрадзей стары,
І ўздыхаеш сумна і трывожна?
Доўга так нажніцы не вастры —
Усё роўна памагчы няможна...

ПІСЬМО ПЯТРУ КЛІМУКУ З ЗАСНЕЖАНАЙ КАМАРОЎКІ

Панасыпала сёння сумётаў,
Аж схаваліся яблыпь камлі —
Быццам сотня тваіх самалётаў
Пракаціла віхор па зямлі,
Быццам хмарай прапесліся гусі —
Кожны скінуў на вёску пяро...
Слава, гонар, любоў Беларусі,
Прыязджай на радзіму, Пятро.

Гэта можна ўявіць толькі дома —
Як заснулі ў палях маразы,
Як звіняць заінелыя бомы
І пад сонцам бліпчаць палазы,
Як па белым бяскрайнім абрусе
Зіхаціць завірух серабро...
Слава, гонар, любоў Беларусі,
Прыязджай на радзіму, Пятро.

Хай дымы рассцілае сталіца
Неадмытай старой прасцінай.
Я з табою хачу падзяліцца
Першабытнай зямной чысцінёй,
На прасторы, расчыненым насцеж,
Цёплым промням падставіць шчаку
І рыпучую сцежку пракласці
Па сляпучым глухім цаліку,
Каб сіберныя ветры атрэслі
Сум настылы з кашлатых хваін
І касмічныя трасы і стрэсы
Ты забыў хоць на дзесяць хвілін...

Не паддайся сумненню і скрусе,
Не прыхоўвай у сэрцы дабро —
Слава, гонар, любоў Беларусі,
Прыязджай на радзіму, Пятро!

1980

БАЦЬКОЎСКІЯ ГАІ

Бліндажы дагаралі, што паўмесяца бралі,
І мой бацька бярозкі —
так дазволіў камдзіў—
На грудку камяністым над сваімі сябрамі
І на брацкай магіле штыком пасадзіў.

Гарады і вышыні,
скрыжаванні і вёскі
Параскіданы густа, зруйнаваны вайной.
І бярозкі,
бярозкі,
бярозкі,
бярозкі
Узнімаліся ў неба за спатнелай спіной.

Азіралася з дымнай дарогі пяхота.
Ёй бярозка махала наўздагон, як сястра,—
Плашч-палаткаю новай зелянела лістота
І, нібы пахаванка, бялела кара.

Радавыя салдаты з-пад Масквы і з Палесся
Паў-Еўропы прайшлі ў парадзелым страі
І пакінулі памяць —
свабоду і песні —
І яшчэ — на пагорках — маладыя гаі.

Пыл, куродым вайны змылі мірныя росы
Каля родных аселіц і ў далёкіх краях.
Дык чаму ўсё часцей пад вятрамі бярозы
Так трывожна шумяць у бацькоўскіх гаях?..

* * *

Апошнім часам у ФРГ актывізаваліся рэваншысцкія групоўкі былых гітлераўскіх ваяк.

З газет

Каля Бона зноў затворам клацае
Недабіты гітлераўскі ас.
Вока крыважэрнае хіжацкае
Зноў глядзіць з нянавісцю на нас.

Векавы запал і шал тэўтонаў
У душы ваяцкай не ачах —
«Дранг нах Остэн» з бомбаю нейтроннай
Неадчэпна сніцца па начах.

Зноў яму свой край здаецца вузкім
І не вартым літасці — сусед.
З «Вессэлем» ці з маршам галівудскім
Ён ірвецца пэратрэсці свет.

Аж дасюль нічому не навучаны,
Зноў гатоў ісці па чарапах,
Хоць няўсцерп бінтамі і анучамі
Да касцей дваццаты век прапах,
Хоць палкі, што каля Тулы тупалі,
Рагаталі, гікалі, пілі,
Сінімі знявечанымі трупамі
Паўмярзалі ў чорныя палі,
Хоць «трыццацьчацвёркі» пратарапілі
Ганарыстай Эльбы берагі
І па ўсёй спалоханай Германіі
Шалясцелі белыя сцягі...

Нам, на жаль, не прывыкаць да бітваў.
Гром вайны трывожыць памяць нам.
Ну няўжо бацькамі недабітых
Давядзецца давучыць сынам?..

ДЭВАЛЬВАЦЫЯ

З НІЗКІ
«АМЕРЫКАНСКІЯ ЭСКІЗЫ»

Спекуляцыя, прафанацыя,
Як іржа, раз'ядаюць свет.
«Дэвальвацыя!», «Дэвальвацыя!» —
Чорна ўзмахваюць крылы газет.

Не адбіцца, не адпляравацца
Ад спакус, што расставіла зло.
Метастазамі дэвальвацый
Навакол усё апляло.

Глухне радыё ад дэкламацый
Генералаў, паэтаў, паслоў.
Найшырэйшая з дэвальвацый —
Дэвальвацыя гучных слоў.

З путаў ледзь пачалі вырывацца,
А ўжо ў новых аковах рабы.
Найпадлейшая з дэвальвацый —
Дэвальвацыя барацьбы.

Не баяцца чыны надарвацца:
У метале — да пасталоў.
Найсмяшнейшая з дэвальвацый —
Дэвальвацыя медалёў...

На каго, на што спадзявацца?
Мама, ты хоць абарані!
Найстрашнейшая з дэвальвацый —
Дэвальвацыя дабрыні.

Зачыняюцца душы і дзверы.
І на мужнасці вісне замок...
Дэвальвацыя праўды і веры —
Як трывогі апошні званок...

* * *

Не думаючы надта пра вякі,
Спяшаючы трыбух набіць уволю,
Не самародкі-дзеячы — дзялкі
Наперад прадзіраюцца ўсё болей.

Вала гісторыі даймаюць — «цоб-цабе!»
(А ён цярплівы, чорны вол рабочы).
Панастаўлялі помнікаў сабе,
З якіх пасля нашчадак парагоча.

Адданасць, талент, пот і мазалі
Змяніла падхалімскае старанне.
Да забавак старэчых давялі
Узнагароды, лозунгі і званні.

Заснулі ў цёплай засені пасад,
Не ведаюць, што пасярод дарогі
Аднойчы азірнецца вол назад
І ўсіх узніме на крутыя рогі.

1985

ЗАПІСКА
З ПАЛАТАЧНАГА ГАРАДКА
ГРЫНЭМ-КОМАН

«Каму гэта трэба?
Скажыце,
Каму гэта трэба,
Каб раптам упала
І з пылам змяшалася неба,
Каб чорнымі сталі
І дрэвы,
І долы,
І горы,
Каб сажай набухлі
Да самага донца азёры,
Каб сонца пагасла,
І месяц не змог нарадзіцца,
І шклом заплылі
Гарадоў закапцелых вачніцы,
Каб воблачкам шэрым
Растала дыханне каханай
І люлька пустая
Рыпела ўначы несціхана?..

Каму гэта трэба?
Скажыце,
Няўжо гэта будзе?!
О, бог!
О, часы!
О, планета!
О, людзі!..»

2 Зак. 1817

* * *

...Духавыя аркестры.
Пявучыя трубы.
Пары кружацца ў вальсе
На траве маладой,
Ціха падаюць зоркі
Светлячкамі на клумбы.
Месяц высцеліў сцежкі
Бліпчастай слюдой...

Духавыя аркестры.
Самадзейнае рэтра.
Задуменныя ўсмешкі.
Несучасны спакой.
Роўна дыхае
Даўнім блакітам паветра.
Халаднее каса
Пад хлапечай рукой...

Закусіла матуля
Пабялелыя губы —
Успаміны ўсяму нечаканаї віной:
Духавыя аркестры,
Паходныя трубы
Папулярнымі робяцца
Перад вайной.

* * *

Мы будзённа гаворым пра космас.
Ён не слепіць ужо навізной.
След ракеты здаецца пракосам
Ці запыленаю баразной.

На арбіце, салёнай ад поту,
І цяпер не лягчэй, не прасцей,
Ды спакойнае слова «работа»
Паўтараем часцей і часцей.

Звыклым светам, знаёмым занадта,
Дзе каліны,
Крыніцы,
Стрыжы,
Вучаць нас,
як дзяцей,
касманаўты
З новай сілаю даражыць.

Ім над зорнаю ціпай і ціскам
Так карціць удыхнуць хоць здаля
Водар сена —
ці, можа, дзяцінства,
Ці асенняй планеты Зямля.

І не дзіўна, што хочацца дужа
Да галактык узняць пад крылом
Не касмічную цемру і сцюжу,
А зямное святло і цяпло...

* * *

Люблю бары, бярэзнікі і пушчы я
Яшчэ з ваеннай бежанскай пары.
Цярплівыя,
Маўклівыя,
Відушчыя,
Яны мае надзейныя сябры,

Ашчадныя,
Запаслівыя,
Шчодрыя,
Яны і мне прадоўжылі гады,
Калі дарылі кошыкамі, вёдрамі
Баравікі,
Чарніцы,
Жалуды.

Я помню іх гарэлымі і роснымі,
У пекле дыму,
холадзе дажджоў.
Я плакаў іх рабінамі і соснамі
Ля мінамі разбітых бліндажоў.

На ўзлесках і пад кронамі высокімі
Яны вучылі мудрасці без слоў —
Як сябраваць з зязюлямі і сойкамі,
Як разумець вавёрак і ласёў...

Стаю сярод паляны незадымленай,
Любуюся раскошаю зямной —
Як быццам зноў чытаю вершы Пімена
І рэха паўтарае іх за мной.

А можа, ён здалёк мне абзывацца,
Вясёлы, заклапочаны лясун...
Я з пушчы і яму
капусту зайцаву
І сплюшчаную гільзу прынясу...

* * *

Сябры, не адключайце тэлефон!
Калі ўтрапёны свет вірыць наўкола,
Праз свіст і грукат, музыку і звон
Так хочацца пачуць знаёмы голас!

Як погляду, як поціску рукі,
Чакаеш доўга водгуку-адказу,
Але назад вяртаюцца гудкі,
Праз цішу не прабіўшыся ні разу.

Праклясці б свой будзённы марафон,
Спыніцца,
Паспрачацца,
Павініцца...
На тым канцы адключан тэлефон —
Не дакрычацца і не дазваніцца.

Зямлю наўсцяж абблыталі драты.
Радары скарацілі далячыні.
А ты — нібы ў пустэльні нематы:
Сябе сябры сягоння адключылі
Ад анекдотаў, ад чужой журбы,
Ад плётак, што сабраў сусед-назола,
І ад цябе,
каму б іх голас быў,
Як знак надзеі, як глыток азону.

І я,
хоць, можа, патрывожу сон
І дружна дактары мяне асудзяць,
Прашу:
Сябры, не адключайце тэлефон,
Хай ні на міг не рвецца з вамі сувязь!

* * *

Памяці Уладзіміра Караткевіча

Зноў жалобных званоў ускалых,
Як пятлёю, сціскае горла.
Усё меней сяброў жывых.
Усё болей сяброў памёрлых.

Асядае ўспамінаў дым.
Не сустрэнемся, не пагаворым...
Давярайце ж сябрам жывым.
А тым болей — сябрам памёрлым.

Беражыце іх кожны міг,
Разумейце, маўклівых і гордых...
Не мяняйце сяброў жывых.
А тым болей — сяброў памёрлых.

І калі па шляхах крыжавых
Раптам вочы засцеле морак,
Успамінайце сяброў жывых,
Памінайце сяброў памёрлых...

* * *

Нідзе не здраджваў матчынаму краю,
Не набіваўся іншаму ў сыны.
А ўсё часцей
дадому прыязджаю
Я з адчуваннем даўнішняй віны.

Усё вакол нязводнае і роднае —
Сцяжынкі,
валуны і сасnякі.
Гарлае хрыпла певень за гародамі.
Вуркоча глуха трактар ля ракі.

Званкамі з неба жаваранкі падаюць.
Маўчаць буслянкі над дварамі ўдоў.
І не відно пакуль што за прысадамі
Ні аўтастрад,
ні аграгарадоў...

Па вуліцы іду —
і заўважаю:
Старэюць і суседзі, і тыны.
І сэрца зноў
сціскаецца ад жалю
І адчування ўласнае віны.

Як быццам я таксама вінаваты,
Што на замку прасторны новы клуб,
І пачарнелі сцены роднай хаты,
І пакасіўся нашай студні зруб.

Шапчу сабе дакорліва:
«Дажыўся!»,
Калі пачую ад суседа зноў,
Як рослыя бамбізы
ў модных джынсах

Пасмейваюцца з матчыных размоў,
Пакепліваюць з «некультурнай» вёскі,
Звысоку лаюць
свой «адсталы» кут,
Хаця напакаваныя авоські
Па выхадных у горад валакуць.

Як з госцем,
і бацькі са мной гавораць
Пра сенакос,
пра дровы,
пра ўраджай.
— У нас тут зараз рознай працы горы.
Як справімся,
тады вось прыязджай...

...І песня зпоў выходзіць не такая —
Ёй не хапае згубленай струны.
І еду з вёскі —
быццам уцякаю
Ад даўняй і нясплочанай віны...

* * *

Бяздумных вершаў чараду
Чытаю,
зборнікі гартаю —
Нібыта вуліцай іду
Бязлюднай,
без канца і краю.

Усё тут лёгка пазнаю:
Несамавітай рэчкі ўсхліпы,
Кватэру ціхую сваю,
Каля акна старыя ліпы,
Трамвая ранішняга звон,
Туман — хусцінаю вялізнай,
Суседаў цесненькі балкон
З нядаўна вымытай бялізнай,
І ветру лёгкага ўскалых,
І ля аблокаў — крап цыбаты...

Шчаслівым пазнаваннем слых,
І зрок, і нават нюх заняты.

Лісток, расінка, матылёк
Размаляваны дасканала,
Апеты зблізку і здалёк.
А сэрцу ўсё ж чагосьці мала.

Навокал гулкі свет цячэ,
І ўсё ў ім — праўда і мастацтва.
А толькі хочацца яшчэ
Паплакаць і паспавядацца,

І сціснуць злосна кулакі,
І ў шчасці ўпасці на калепі...
Дзе ж заблудзіўся верш такі
У правадоў і дрэў сплячэнні?..

* * *

Я славы не малю,
Пашаны не вымольваю.
Люблю сваю зямлю,
Найлепшую, па-мойму.

Ёй аддаю спаўна
Змярканні і дасвецці,
Каб шчаснаю яна
Была на гэтым свеце.

Ніколі без патрэб
Ёй клятвы не мусолю.
Не пасыпаю хлеб
Заморскай ёлкай соллю.

Мне сон і сэнс —
яна,
Маўклівая, звычайная,
На ўсё жыццё адна,
Нідзе не пазычаная.

Яе абцалаваў
Я песнямі і вершамі.
Хай пасля нашых спраў
Зямля паўстане лепшаю.

Няхай наперад мне,
Імя сваё ўзвышае...
І гэта будзе мне
І слава, і пашана...

* * *

Люблю зіму за сонца і марозы,
За снег,
сыпучы і рыпучы ўвесь.
Адначасова хмельны і цвярозы,
Іду ў паўдзённы заінелы лес.

У ім прасторна, выстыла і звонка.
Не ўскрыкне птах, не трэсне сук нідзе.
Адно струной басоваю сасонка
На ўзгорку пад вятрыскаю гудзе.

Лес клопатнаю думкаю заняты —
Як да вясновых красак дажыве.
На лапах хвой, нібыта зайчаняты,
Прыселі ўзвівы ранішніх завей.

У гушчары густым сінеюць цені.
У кронах — зыркіх промняў мітусня...
І на душу сыходзіць прасвятленне.
І на зямлі пануе цішыня...

НАЧНАЯ ВОСЕНЬСКАЯ ДАРОГА

Адзінока. Вусцішна. І пуста.
Хоць бы дым начлежнага кастра.
Сум мой сеў каля дарогі кустам.
Шэрая сава — яму сястра.

За спіной разбойна вецер свішча.
Дуб галіны ўзняў наперавес.
Колецца халоднае іржышча.
І глухую цемру тоіць лес.

Зорку ўгледзець сілюся знямажана,
Сам-насам з жудою і журбой.
Дзе ты, выпадковы падарожны? —
Хоць бы ты забраў мяне з сабой...

Слова наша роднае,
хапала
На стагоддзі доўгія цябе.
Багдановіч, Колас і Купала
Прыпадалі да цябе ў журбе,
Адкідалі кпіны і абразу,
З дзён былых цягнулі ў заўтра ніць
І хаця не ўсіх і не адразу,—
Навучылі ўсё ж цябе цаніць,
Вымытае ў гулкіх навальніцах,
Нам як запавет перадалі,
Каб пілі і не маглі напіцца
І ўзнялі наўздзіў усёй зямлі.

Матчына нявыцвілае слова,
Даўжнікі мы вечныя твае...
Так нам не хапае Куляшова.
Мележа так горка не стае.
Нам цяпер цябе на раздарожжах -
Берагчы за іх і за сябе,
Даражыць пявучым гукам кожным,
Як зярняткам чыстым на сяўбе,
Каб не адляцела, як салоўка,
Не аглухла ў гуле бальшакоў...
Строга з нас вачэй не зводзіць Броўка.
Стоена ўзіраецца Лынькоў...

Мова продкаў нашых і нашчадкаў —
Шэпт дубровы і пчаліны звон,—
Нам цябе ласкава і ашчадна
Спазнаваць ажно да скону дзён,
Па чужых краях не пабірацца,
Не аддаць цябе на забыццё,
Наша невычэрпнае багацце,
Наша несмяротнае жыццё.

ЗАЎВАГІ НА СТАРОНКАХ АДНОЙ ЛІТАРАТУРНАЙ ДЫСКУСІІ

Ці не замнога трацім слоў святых?
Ці не залішне пафаснага енку?
І закліканні — як гарох аб сценку.
Мы столькі ўжо наслухаліся іх!

Каторы год ужо, каторы раз
Адно і тое зноў таўчэцца тупа —
Усенародна ўзнята напаказ
Вадою перапоўненая ступа.

Балбатуноў узрушаная рэць
Размахвае кадзілам адмыслова...
Ці прыйдзе час, калі пачнуць караць
За справай не пацверджанае слова?

Куды прасцей не думаць ні аб чым.
Ды што, як раптам грукне гора ў дзверы
І мы аб ім адчайна закрычым,
А нам ніхто прывычна не паверыць?..

* * *

З былых гадоў, з далёкіх станцый
Я зноў і зноў вяртацца рад
У наша даўняе юнацтва,
У наш студэнцкі інтэрнат.
Там нашу вольніцу і волю
Не пахавала цішыня.
Скарынкай чэрстваю і соллю
І я дзяліўся там штодня.

Не ныў, наперад не высоўваўся,
Жыў з неўгамоннай грамадой.
І часцік, што ў таматным соусе,
Быў найсмачнейшаю ядой.
На іншых мы не напіралі,
Чакалі свой законны час.
І маладое раўнапраўе
Мірыла і яднала нас.

Пасля машыны і вагоны
Развезлі нас па ўсёй зямлі.
Ды інтэрнацкія законы
Мы ў нашых сэрцах зберaглі.
Як узнясецца хто не ў меру
Ці ачмурэе ад папер,
Мы на прыватную кватэру
Яго адселім і цяпер.

І завяшчалі мы такое
Вусатай сённяшняй братве,
Што ў нашым сонечным пакоі
Камунай новаю жыве.
А я з надзеяй і даверам
Зноў інтэрнату гавару:
Ты адчыняй спакойна дзверы
Свайму старому жыхару...

ДА ПЫТАННЯ АБ СУЧАСНЫХ МУЖЧЫНАХ

Ізноў жаночая інтрыга
Ці навaспечаны пачын? —
За фільмам фільм,
за кнігай кніга
Ганьбуюць здзекліва мужчын.

Ні спачування, ні сімпатый.
На сцэне — не сучаснік наш,
А горкі плён эмансіпацый —
Лайдак бязвольны і алкаш.

Хвастаюць, беднага, са здзекам,
Са смакам і не без падстаў,
Нібыта ён і чалавекам
Ужо лічыцца перастаў.

А ці ж даўно наш друк айчынны
Яго паляпваў па плячы
І міласэрныя жанчыны
Яго прасілі берагчы?

Быў ён гаспадаром цвярозым
І кавалерам неблагім.
За мужнасць, рыцарства і розум
Яму не раз складалі гімн.

Чаго ж змяніўся так нябога?
І што ўсіх так трывожыць тут —
Заўчасная перасцярога
Ці часам сцверджаны прысуд?..

* * *

Па́даюць яблыкі —
Тупае восень па садзе.
Жоўтае лісце
Мяце на кляновай градзе.
А надвячоркам
На прызбе нячутна прысядзе
І залацісты праменьчык
Ля ног пакладзе.

Будзе пра лета мінулае
Думаць паціху.
Гляне спакойна
На познія кветкі ў акне.
Здыме нязлосна
Са смуглай шчакі павуцінку
І гаркаваты начлежны дымок
Пракаўтне.

А як да цёплых сцяжынак
Падступяцца росы
І пахаваюцца
Змоўклыя птушкі ў гаях,
Пойдзе
Насустрач змярканню халоднаму
Восень —
Можа, яшчэ не мая,
Хай бы яшчэ не мая...

ВЕРАСНЁВАЯ ПАРА

Валянціну Блакіту

Павуцінка залятае
Да вясковага двара.
І заве нас залатая
Вераснёвая пара.

Верасовая сцяжына.
Па баках — беразнякі...
Мы з табою не чужыя.
Мы з табою дружбакі...

Мухамор на вочы лезе.
Пад нагой пружыніць сук.
У маўклівым цёплым лесе
Толькі дзятла перастук.

Сала скрыль у нашай сумцы.
У кашах — баравікі...
Мы з табою аднадумцы.
Мы з табою сябрукі...

Нам за дзень не нахадзіцца
Між нізінак і палян,
Дзе рабіны, і брусніцы,
І пахучы дурнап'ян.

Ні хмурыначкі — уверсе.
Цішыня — на ўсе бакі...
Мы з табою аднаверцы.
Мы з табою грыбнікі...

Завядзёнкі не парушым —
Адшукаем касагор,
І сагрэе нашы душы
Непаспешлівы касцёр...

* * *

Калі хто скажа,
                    што ў каханні ён
Усё спазнаў і вычарпаў дазвання,
Не верце.
            Ён не знаў яшчэ кахання.
Ён яшчэ трапіць да яго ў палон
І будзе плакаць пад сабой былым,
І пракляне ўчарашняе бяссонне,
І здзівіцца,
            што, можа, толькі сёння
Узнік кахання воблік перад ім.

Калі хто скажа,
                    што даўно
                            ані
Ужо няма ў каханні таямніцы,
Не верце,
            і яму яшчэ прысніцца
Яно, як цуд нязнанай чысціні.
І ён,
        як невядомыя дары,
Адшукваць будзе для прызнання словы,
Каб спаконвечнае адкрыць нанова
І тайну тайнаў зноўку паўтарыць,
І зразумець аднойчы,
                        што жыццё
Пустым было б і вартым спачування,
Калі б на свеце не было кахання,
Дзе ўсё спрадвек — сакрэт і адкрыццё...

* * *

Я ўсіх вас, закаханыя зямлі,
Назваць братамі роднымі гатовы,
Калі вы ў гэтым свеце бесталковым
Сустрэцца з нарачонымі змаглі.

Я падзяляю вашу весялосць,
Я разумею добра вашу ўдачу,
І сам ад шчасця часам ледзь не плачу,
Бо і ў мяне цяпер каханне ёсць.

І я жыву ва ўладзе пекнаты,
Забыўшыся на скаргі і на страты...
І ўсё ж я перад вамі вінаваты,
Вы мне даруйце, родныя браты.

Я самую прыгожую з дзяўчат
Схаваў ад вас, забраў ад вас навекі.
Яе радзімкі, локаны і вейкі
Пяшчотна лашчыць толькі мой пагляд.

Адну яе стварыў натхнёны бог.
Другой такой ніхто ўжо больш не знойдзе.
Я абакраў вас, як нахабны злодзей.
Даруйце мне.
Іначай я не мог.

Я не ўпусціў міг вашай слепаты,
Але і вы ўсе можаце, на шчасце,
Мяне падобным чынам абакрасці...
Дык будзем квіты, родныя браты...

* * *

Бег да цябе праз буран і імжу,
Поўз да цябе з летуценнем і скрухай.
Болей маўчаць не магу.
                    Я скажу.
Ты мяне ўважліва толькі паслухай.

Вуснамі смелыя словы ляплю,
Цяжка і горача іх выдыхаю:
Чуеш, каханая? — верна люблю,
Чуеш, любімая? — шчыра кахаю.

Можаш пасля адмахнуцца —
                    «Бывай»,
Можаш пасля адвярнуцца сурова.
Толькі даслухай, не перабівай.
Як мне баліць маё кожнае слова!

Вуснамі смяглыя вуспы лаўлю
І перад вечнаю тайнай сціхаю...
Чуеш, каханая,— верна люблю,
Чуеш, любімая,— шчыра кахаю...

* * *

Я за тваім плячом не разглядзеў
У доўгую хвіліну развітання,
Што за акном —
                    змяркание ці світанне,
Ці поўневая ноч, ці хмарны дзень.

Было адно імгненне на дваіх.
Было адно спякотнае дыханне
І вусны —
            як кругі выратавання,
Калі ў бяссіллі мы шукалі іх.

Быў шэпт твой непрытомны:
                              «Дарагі...»
І неслухмяных рук перапляценне —
Як крылы птушак,
                    што не даляцелі
Да выраю
            і ўпалі на лугі.

І захлынуўся і спыніўся час,
І ты прыпікла да мяне адчайна...

Я добра помню ўсё, што нас злучае.
І ўсё забыў, што разлучыла нас.

ЛІСТОК АЛЬБОМА З XIX СТАГОДДЗЯ

«У шляхетным палацы,
У аздобленай мармурам зале,
Дзе грымела мазурка
І свечкі гарэлі ледзь-ледзь,
Перад дамамі сэрца
Паэты калені схілялі —
І жанчыны шчасліва
Пачыналі ўміг маладзець.

Гнеўны верш, як пальчатку,
Кідалі збялелым тыранам,
Ад сябе лёгкім жэстам
Адвёўшы знямелую смерць.
На світанні паэты
Прыносілі кветкі каханым —
І жанчыны шчасліва
Абяцалі ім век не старэць.

З-пад чужых небасхілаў,
Дзе крыж свой пакутніцкі неслі,
Дзе ў душы дагаралі
Летуценні былыя і злосць,
Прысылалі паэты сяброўкам
Лебядзіныя песні —
І жанчыны шчасліва
Берaглі праз гады маладосць.

І няхай у высокіх палацах
Пацямнеюць паркеты
І прыглухне мазуркі
Шляхетная медзь —
Пакуль будуць жанчыны,
Не замоўкнуць паэты,
Пакуль будуць паэты,
Жанчыны не будуць старэць...»

* * *

Я не думаў пра вершы.
Толькі што ты паробіш з душой,
Калі ў ёй,
Як вясновыя кветкі,
Прабіліся вершы.
І я з цэлым бярэмам
Да цябе
Без дазволу
Прыйшоў,
Свае тайны, і страхі,
І надзеі ўсе
Словам даверыўшы.

Я паклаў іх табе на калепі —
Бяры, рассыпай, варушы
І раскладвай —
Адчай і прызнанні,
Папрокі і лёсткі.
А захочаш — на кожным
Задумліва паваражы,
Перабраўшы радкі,
Як вясёлых рамонкаў пялёсткі.

Я аддаў іх табе,
Самай гордай
З сучасных багінь.
Ты скажы — і яшчэ
Прынясу я ахвотна.
Можаш іх раздарыць.
Ды адзін
Літасціва
Пакінь —
Той,
Што, як васілёк,
Непрыкметны,
Блакітна-самотны...

* * *

«Вяршыня самазабыцця —
Каханне.
Зарука вечнасці жыцця —
Каханне.
Калі абвал сэрцабіцця
Не ў стане
Стрымаць няўцямнае,
Як сон,
Прызнанне.

Натхнення сакаліны ўзмах —
Каханне.
Каліны прысмак на губах —
Каханне.
Калі заледзянелы жах
Расстання
Ад промня ў дарагіх вачах
Растане...»

Калі ўжо ўблыталася ў чуб
Мне лета,
Ці то адчуў, ці то пачуў
Я гэта,
Ці песню з тых,
што не стае,
Склаў не такую...
Не можа быць,
што без яе
Звякую...

* * *

Бязглуздая спрэчка.
Паспешлівы поціск рукі.
Глухое маўчанне.
Падкрэслены холад расстання.
І крокі заціхлі.
І выплыў туман з-за ракі.
І сэрца балела ў адчаі
Ажно да світання...

А ты хіба спала спакойна? —
Прызнайся сама.
І сэрца табе не кальнула
Туга шкадавання?
Калі не кальнула,
Дык, можа, яго і няма —
Маленькага сэрца,
Якое баліць ад кахання...

* * *

Мне не забудзецца ніколі,
Як у азёрнай старане
Гуло сяброўскае застолле
І ты глядзела на мяне.

І сэнс, і тайна, і надзея
Былі ў бязладнай гамане,
Бо за сталом вясна сядзела
І ты глядзела на мяне.

Усё тады было дарэчы:
І драч, і юшка ў чыгуне.
І плыў туман над соннай рэчкай.
І ты глядзела на мяне...

Яшчэ не раз мне па-юнацку
Твой позірк знічкаю мільгне.
Хаця б на міг, хаця б знянацку
Зірні здалёку на мяне!

* * *

Назіраю употай
За табой, за табой.
Суцішаю работай
І сум свой, і боль.

Сню і думаю ўпарта
Пра цябе, пра цябе.
Як нядрэмная варта,
Мая мара жыве.

Да бяссоннай пакуты
Табою, табой
Я пакорна прыкуты
Надзеяй слабой.

О, не рві мае путы!
Я сцярплю гэты боль...

НАПАМІН ХАЛАСЦЯКУ

Так спрадвеку павялося,
Што знайсці мы ўсё павінны
Свайго шчасця, свайго лёсу,
Свайго сэрца палавіну.

І пакуль ты адзінокі
Пасярод жыццёвай прозы,
Ты як быццам аднабокі,
Несалідны, несур'ёзны.

Хоць дасведчаны і знаны,
І жывеш на ўзроўні века,
Ты ўсё роўна
 без каханай —
Палавіна чалавека.

Як людзей ні судзіш строга,
Ды без жончынага вока
Ты яшчэ сябе самога
Разумееш неглыбока.

Так што вер наіўным вершам
І навек адно запомні:
Толькі любую сустрэўшы,
Станеш ты нарэшце поўным.

Ды глядзі
 (і так бывае),
Каб цябе не падлавіла
Дарагая, дзелавая,
Ды чужая палавіна...

* * *

Хто мудрэйшы быў — Адам ці Ева,—
Мы не будзем усчыняць садом.
Дзякуй ім,
                што адшукалі дрэва
З грэшным і спакуслівым пладом,

Што спалох пераступілі смела,
Нецярпліва згледзелі ў галлі
І сарвалі яблык недаспелы,
Надкусілі, нам перадалі...

Пэўна, мудра ўсё зрабілі продкі,
Калі столькі часу ўсім наўздзіў
Яблык той,
                і горкі, і салодкі,
Нам яшчэ аскомы не набіў...

* * *

Любая,
ты заслаціла свет
Шэры, аднастайны і будзённы —
Электрычак цесныя вагоны,
Мокрыя, цяжкія парасоны,
Душны, непрыбраны кабінет,
Гуд аўтамабіляў манатонны
Быццам бы расталі неўпрыкмет.

Любая,
ты расчыніла свет
Рознакаляровы і ўрачысты —
Раскідае срэбра дождж краплісты,
Сінява застыла ў шыбах чыстых,
Ловіць жвавых «зайчыкаў» паркет,
Электрычка кліча галасіста
На лясны прастор — за ёю ўслед.

Свет запаланілі перамены.
Матылёк успырхнуў на акне...
Гэта ты прыветна і праменна
Раніцой зірнула на мяне.

* * *

Атруці мяне
вясновым хмелем,
Апляці мяне
рукамі цёплымі.
На дваіх з табою мы падзелім
Ноч, што льецца залатымі кроплямі.

Ап'яні мяне
дыханнем чыстым,
Ахіні мяне
прызнаннем ціхім.
Мы ў далоні з неба зор маністы
Ссыплем рук суладным ускалыхам.

Прытулі мацней,
мая абранніца.
Наталі
мае сухія вусны...
О, як хутка прыплывае раніца —
Сну і явы сонечнае вусце!..

* * *

Імклівы час — мудрэц вялікі.
Як паядпаў чароўна ён
Каханых незямныя лікі,
Зямныя воблікі мадонн!

Як звёў іх проста і прарочa,
Злучыў развагу і парыў,
На прыгажосць жывую вочы
Велікадушна нам адкрыў!

І абнавілася каханне,
І ў разняволенай душы
Зямлі і неба паяднанне
Даспела, нібы спарышы.

І ў снах пакутлівых узніклі,
Неразгаданыя спакон,
Каханых незямныя лікі,
Зямныя воблікі мадонн...

* * *

...У прыцемку халодным прыскам тлеючы,
Твая сукенка ўпала каля ног,
І ты рукамі засланіла плечы,
Бо я ад іх святла аслепнуць мог.

Ты смеласці сваёй сама здзівілася.
А у мяне ў збянтэжаных вачах
Нібыта поўня белая дваілася.
І сэрца ашаломленае білася,
Як выпушчаны з цеснай клеткі птах.

Ты не ішла —
асыпаная зорамі,
Хмурынкай лёгкай да мяне плыла —
Уся з адчаю, чысціні і сораму,
З даверлівасці, страху і святла.

Цьмянелі,
аддаляліся
і чэзнулі
Зямныя і нябесныя агні.
І я ступіў насустрач цёплай бездані
Здзіўлення,
шчасця,
тайны,
цішыні...

РЭЧАЧКА-ПЯТЛЯНКА

З вечарынкі-пагулянкі
Я сваю красуню вёў
Каля рэчачкі-пятлянкі,
Ля чаромхавых гаёў.
І вада вірыла смела
І дражнілася са мной:
То наперадзе шумела,
То звінела за спіной.

Ну адкуль такая сіла? —
Адцягнула ад сяла,
Закружыла, закруціла
І да лесу прывяла.
Дзе там сцежка, дзе палянка,
Дзе туману сіні дым,
Нават рэчачка-пятлянка
Не дазнаецца аб тым.

Да пары без дай прычыны
Не прызнаемся мы ёй,
Колькі зорак налічылі,
Колькі ўчулі салаўёў.
Дзе праседзелі да ранку
І шапталіся аб чым,
Разам з рэчачкай-пятлянкай
Мы пакуль што памаўчым.

Хоць няпрошанаю сведкай
Неадступна — вось бяда —
Не драмала, як суседка,
Булькатлівая вада.
Ды не дай бог — нечаканка,
І ў каханкі ля варот
Наша рэчачка-пятлянка
Зробіць рэзкі паварот...

* * *

Шкадую жанчын,
што пасля пацалунку мужчыны
Не зведалі асалоды пацалунку дзіця,
Што навек ад сваіх грудзей адлучылі
Непасытную, бессмяротную завязь жыцця.

Шкадую жанчын,
што пасля мужчынскіх абдымкаў
Не зведалі пяшчоты абдымкаў дзіця,
Калі каля вуха даверліва дыхае
Безабаронны працяг твайго зямнога быцця.

Шкадую жанчын,
што пасля ночы бяссоннай
На плячы сваім чулі
толькі холад няголеных шчок
І не песцілі цёплы і круглы, як сонца,
Плод кахання — няўцямны жывы камячок...

Аблысеюць паклоннікі.
Перамруць палюбоўнікі.
Супакоіцца ўрэшце шалу майскага каламуць.
І ці будзе каму
ўспаміны аднолькавыя, як апалонікі,
Чыстай плоткаю ўскалыхнуць?..

* * *

Сотні раздарожжаў паміж намі,
Прывакзальны тлум і шум травы.
Ды ўсё роўна над тваімі снамі
Я стаю — нязменны вартавы.

Месяцаву срэбраную сцежку
У руцэ трымаю, як прашчу.
Нават прынца казачнага ўсмешку
Да твайго акна не падпушчу.

А калі світанне ценем белым
Ляжа на прыціхлую ваду,
У расстанні доўгім асмялелы,
Да цябе нясмела падыду.

Адхіну ўспамінаў грэшных дымку,
Дзе схаваў я ад чужых людзей
Сонейка заспанае — радзімку —
У лагчынцы белай між грудзей...

СУСЕДКА

Калі раніцай вёдрамі ляскала
І да рэчкі спяшала босая,—
Я цябе цалаваў краскамі,
Я цябе цалаваў росамі.

Калі ў поўдзень ішла палеткамі,
Маладога спакою поўная,—
Я цябе цалаваў кветкамі,
Я цябе цалаваў промнямі.

Калі ўвечар да весніц выйшла
І стаяла пад вішнямі колкімі,—
Я цябе цалаваў цішаю,
Я цябе цалаваў зоркамі.

Што, як поччу ў акно пагрукаю,
Недасяжная і спакусная?..
Я цябе цалаваў думкамі,
А хачу цалаваць вуснамі.

* * *

Ты стала ля дзвярэй
У гулкай цішыні.
Шаптала мне: «Скарэй...»
Прасіла: «Зачыні».

Адвага і адчай
Маўчаннем сцялі рот.
І паварот ключа —
Як лёсу паварот.

Ніхто не адамкне
Зачыненых дзвярэй.
Цяпер ніхто ў мяне
Цябе не адбярэ.

Шалёны сэрца ўдар
Каля маіх грудзей —
Як шчасця шчодры дар,
Як бурны ўсплёск надзей.

Ноч выблескам пляча
Працята навылёт...
І паварот ключа...
І лёсу паварот...

* * *

Не выхваляйся маладосцю,
Чужыя лічачы гады.
Яна ў цябе вясёлай госцяй
Не застанецца назаўжды.

Ты і жаданы ёй і любы,
І спадарожнік і радня,
Пакуль мажны і пышначубы
І поўны заўтрашняга дня.

А толькі сціхне пагулянка,
Маршчынкі лягуць ля вачэй —
Глядзіш, як юная каханка,
Яна да іншага ўцячэ...

* * *

Жанчын прыгожых трэба берагчы
Ад пошласці, каварства і знявагі,
І ад мяшчанскай зайздрасці і звягі,
І ад залішняй ветласці і ўвагі,
І ад рукі нахабнай на плячы.

Яны прыйшлі на грэшную зямлю,
Як сны і летуценні залатыя,
Жаданыя і трошачкі святыя,
Нязнанага суладдзя панятыя,—
Святлом напоўніць вечнае «люблю».

Не дайце іх зняславіць і заплямiць,
Не рвіцеся ўчыняць над імі суд.
Хай горда па жыцці яны нясуць
Вясны юначай радасную памяць,
Зачаравання невыказны цуд...

* * *

Сябе да адзіноты прывучаю,
А шэпт твой горкі ўсё па сэрцы б'е,
Як жураўліны кліч,
Як крык адчаю:
«Я так засумавала без цябе!»

Навошта — зноў?
Усё даўно забыта,
Закрэслена маршчынкай на ілбе,
Я нашых сцежак болей не разблытваў —
Рассек
    і за сябе, і за цябе.

Ды толькі над разлівам іван-чаю,
Над палыном ссівелым
    у журбе,
Як жураўліны кліч,
Як крык адчаю,
Плыве:
«Я так сумую без цябе!»

* * *

Зайздрошчу шчасцю юных закаханых,
Што так баяцца дотыку рукі,—
І ад яго грудзей адмежаваны
Яе грудзей тугія астраўкі.

Зайздрошчу іх святому аняменню,
Калі без слоў усё адчуць лягчэй,
І смешнаму, дзіцячаму няўменню
Хаваць пачуцці ад чужых вачэй.

Зайздрошчу іх наіўнаму спалоху,
Яшчэ незразумеламу агню,
Калі ўвесь свет змяняецца патроху
І дорыць азарэнне ўпершыню
І паміж кожным позіркам і словам,
Ужо зусім бяссільная,
звініць
Напятая, як песня жаўрукова,
Збліжэння недазволенага ніць...

* * *

Хай душа пад былым не рыдае.
Плечы нам не прыгнулі гады.
Па-ранейшаму ты маладая.
Па-ранейшаму я малады.

Не бяда, што сняжок ападае
На юначыя нашы сляды.
Па-ранейшаму ты маладая.
Па-ранейшаму я малады.

І ніхто яшчэ не разгадае
Нашы хованкі, нашы брады.
Па-ранейшаму ты маладая.
Па-ранейшаму я малады.

Толькі сэрца вясну прыгадае —
І акрыюцца белым сады...
Па-ранейшаму ты — маладая?
Па-ранейшаму я — малады?..

* * *

Каму б я верыў,
Каб не ты?
Мне б дзень быў шэры,
Каб не ты.
І цуд дзявочай
Пекнаты
Не грэў бы вочы,
Каб не ты.

Пра што б я думаў,
Каб не ты?
Памёр бы з суму,
Каб не ты.
У свеце,
               поўным
Нематы,
Я б стаў бязмоўным,
Каб не ты.

Няшчасны быў бы,
Каб не ты —
Без дабраты,
Без праваты.
І ўсё ў душы маёй дачасна
Даўно б пагасла,
Каб не ты...

* * *

Мільгаюць гады.
Я цяпер гэта ведаю добра —
Мільгаюць.
Не ўхопіш,
Не спыніш,
Назад не павернеш ніяк.
Пад ветрам
Бярозка
Дрыжыць сіратліва ля гаю.
Бярозка, а можа,
Забытая песня мая.

Плыве аблачынка
Па небе прасторным і сінім.
Мы ўслед ёй
Тужліва
З бярозкаю разам глядзім.
Не толькі гадоў —
Нават той аблачынкі
Не спынім
Ні песняй,
Ні просьбай,
Ні крыкам,
Ні шэптам сваім.

Сплыла аблачына.
Вясёлка палае над Пінай.
Глядзіцца ў Дзвіну
Сінявокая ніва ільну...
Быць можа,
Вось гэтак —
Бясследна,
Імкліва,
Няспынна —
З маімі гадамі
І я ля цябе прамільгну...

* * *

Кагосьці безнадзейна кліча ка́ня.
Зязюля шчодра дзеліцца гадамі...
А можа быць, яны маё каханне
Сваёй душой птушынай разгадалі?

Не заціхае салавей да рання.
Жаўрук неўтаймавана будзіць далі...
А можа быць, яны маё каханне
На свой птушыны лад пераказалі?

Ці не таму мне спеў іх зразумелы,
Такі трывожны і такі прыгожы?..
А я перад табой стаю, нясмелы,
Душа пяе,
а слоў знайсці не можа...

* * *

Я не сквапны — вы паверце.
Не прыслужваю рублю.
Лепшы яблык на талерцы,
Не шкадуючы, ўступлю.

Сувеніры, кветкі, рэчы
Нават тыя, што люблю,—
Забірайце. Не пярэчу.
Пашкадую — і ўступлю.

Сцежку лепшую ў прысадах,
Поля лепшага раллю
І высокую пасаду —
Не крыўдуючы, ўступлю.

А тваіх вачэй смяшынкі,
Як нябесны дар, каплю.
Ні адной тваёй маршчынкі
І слязінкі не ўступлю.

Праз пагрозы, пасміханне —
Праз усё перaступлю.
А цябе, маё каханне,
Нізавошта не ўступлю.

* * *

Калі з пачнога плёса
праз трысцё
Ты бегла
Да мяне на рукі ўпасці,
Я думаў,
Што каханне —
Гэта шчасце,
Якога хопіць мне на ўсё жыццё.

Калі ў расчаравання на мяжы
Мне вечнасцю здаваліся мінуты,
Каханне —
Думаў я тады —
Пакуты,
Якія немагчыма пераҗыць.

Калі ж суцішыў час мой гнеў пусты
І мудра ўраўнаважыў
сум і радасць,
Давер і рэўнасць,
жорсткасць і спагадпасць,
Я зразумеў:
Каханне —
Гэта ты.

* * *

Ты спытала,
                    што вазьму я
У дарогу ў снег і слоту,
Калі вельмі засумую.
Адказаў:
— Тваю пяшчоту.

Ты пытала ў задуменні,
Што важней за ўсё —
Работа,
Шчасце,
Поспехі,
Натхненне?
Я шаптаў:
— Твая пяшчота.

Без падказкі і прымусу
У адчаі і самоце
Давяраю і малюся
Толькі ёй —
Тваёй пяшчоце.

І калі б ты запытала
У дзесяты раз і ў соты,
А чаго ў жыцці мне мала,
Я б сказаў:
— Тваёй пяшчоты...

* * *

Нечакана шчымліва-адчайна
За туманамі, за асакой
Ці то кнігаўка, ці то чайка
Пракрычала над соннай ракой.

Так трывожна, тужліва кугіча,
Быццам просіць прачнуцца сяло.
Ці то ў новыя далечы кліча,
Ці то плача над тым, што прайшло.

Спіць зямля. Небасхіл залачае.
І плыве над чародамі ліп
Для каго — крык здарожанай чайкі,
Для мяне — роднай кнігаўкі ўсхліп...

Я не га́пю землі чужыя —
Хай іх сонца не абміне.
Толькі дзе за морам ні жыў я,
Беларусь мая снілася мне.

Так карцела — сляза закіпала,—
Каб да сэрца хаця б здалёк
Прыплывалі жалейка Купалы,
Багдановічаў васілёк...

Гэта ўсё, безумоўна, не нова.
А ці трэба, каб новым было
Поле бацькава, матчына мова
І над хатай буслова жытло?

Хіба душы свае не лечым
Ад бяздомных бядот і згрызот
Самым простым і самым вечным,
Што пранёс праз вякі народ?

І якія б шляхі ні схадзіў я,
Кліча полацкая сенажаць...
А калі не спяваць аб Радзіме,
Дык навошта наогул спяваць?

* * *

Ад матулінай пачосткі
І ад бацькавых папруг
Я ўцякаў далей за вёску,
На шырокі летні луг.

Бег расхрыстаны і босы
Пад зялёныя дубы.
«А куды ж ты?» — «На нябёсы,
Дзе ні крыку, ні журбы».

Па раскідзістых галінах
Узбіраўся ўсё вышэй —
Ад папрокаў, напамінаў,
Ад усмешлівых вачэй.

Лез туды, дзе ззялі далі,
Дзе, як богавы паслы,
На адной назе стаялі
Задуменныя буслы.

З небам там перапляліся
Цёплы цень і цішыня.
Я і сам быў сярод лісця,
Як малое птушаня.

Адплывалі штохвіліны
Пад зялёны роўны шум
Крыўды ўсе і ўсе правіны,
Прасвятляючы душу...

І цяпер, як сум атуліць,
Я туды ж імчу хутчэй...
«А куды ж ты?» — «Да матулі,
Да матуліных вачэй...»

* * *

Мой родны край,
за што цябе, скажы,
Гісторыя так люта шкуматала —
Разворвала ўсіх войнаў рубяжы,
Каціла вал грымотнага метала?

Нібыта ёй карцела дапячы
Тваёй спрадвечнай стойкасці вясковай.
Як пяліся чужацкія ключы
Тваю душу замкнуць абавязкова!

І колькі сквапных прыхапняў паўзло
З агнём, з атрутай, з богам і без бога!
Свінцом і здрадай рассявалі зло,
Каб зарасла нянавісцю аблога.

Не шкадавалі толу і брані
На ціхія палеткі і прысады.
Але тваёй славянскай дабрыні
Не затапталі танкі і снарады.

Ты ў свайго лёсу нават не спытаў,
За што прыблуды на табе кішэлі.
І маладой нястрымнасцю атаў
Пазараслі акопы і траншэі.

Узрушанаму людству напаказ
Ты ўзняў не крыўдаў звугленыя раны,
А жыццялюбства вечнага запас,
На дне тваіх крынічак захаваны.

* * *

Я збіраўся па чоўпе
Па Дунаі ўначы
Ад вачэй тваіх чорных
На край свету ўцячы.

Я хаваўся ў сябрыну
Ад цыганскіх павек.
Думаў — кіну ўсё, рыну
І забуду навек.

Ды праз пушчы і гала,
Праз Карпаты і Крым
Ты мяне даганяла
Ціхім шэптам сваім.

Маю роспач і горыч
Запаўняла сабой —
І смяялася поруч,
І блукала са мной...

Таямніца такая
Д'ябла з тропу саб'е:
Чым далей уцякаю,
Тым бліжэй да цябе...

* * *

Лес для таго і вырас на зямлі,
Каб птушкі і звяры у ім жылі,
Каб таямніцы варажылі ўночы,
А ўранні разлягаўся трэск сарочы,
Каб я паклаў пад елку ці сасну
Сваю апошнюю вясну...

ПЕСЕНЬКА АНГЛІЙСКАГА САЛДАТА

Ці прыпадак вар'яцтва,
Ці проста дзівацтва —
А куды толькі беламу свету дзявацца? —
Пачынаюць палітыкі зноў задзірацца,
Значыць, хутка салдату ў дарогу збірацца.

Сверб старога ваяцтва
Ці прыступ пірацтва —
Толькі дзе яго ў свеце зусім не збаяцца? —
Пачалі ў сваіх планах генералы ўпірацца,
Значыць, хутка салдату ў дарогу збірацца.

Душ і лёсаў сваяцтва —
Салдацкае брацтва.
Ці паспееш з сябрамі навек развітацца?..
У дарогу салдату нядоўга збірацца.
Толькі вось ці пашчасціць дадому вяртацца?..

АМАЛЬ СУР'ЁЗНАЕ ПАСЛАННЕ МАЛАДЗЕЙШЫМ КАЛЕГАМ

Не славы і шматтомнасці,
Не цыркавой умеласці —
Жадаю вам нястомнасці,
Сумленнасці і смеласці.

Хай страх ківае пальчыкам,
Палохае гразьбой —
Ідзіце ўслед за Панчанкам
На рызыку і бой.

Ну што, як крытык сыкае,
Глядзіць сівой савой?
Пакуль што не-«вялікія»,
Вы рэй вядзіце свой.

Да цішы не прычалены
Ваш юны карабель.
Вясёлыя, адчайныя,
Не ўзбіцеся на мель.

Залішне не падбрыкваіце,
Шануйце сіл запас.
Не надта верце прыказцы,
Што час заўжды за вас.

А ўзрушыць свет шматструннасцю
І ваша маладосць,
Дык класікі пасунуцца:
Між імі месца ёсць...

* * *

Свет мой родны,
Свет мой мілы,
Поўны шчэбету і траў!
Колькі ты маіх памылак
Літасціва дараваў!

Як цярпеў велікадушна
Мой запознены наіў,
Калі я ў цяпле падушак
Твой бясхмарны поўдзень сніў!

Я за ўдачаю ганяўся,
На блакітны вецер бег —
І пустых спакус гайня ўся
Адганяла ад цябе.

Свет мой грозны,
Свет складаны,
Ты не слаў папрокаў злых,
Ручаямі і садамі
Прасвятляў мне зрок і слых.

Пасталелы,
Я іначай
На цябе гляджу цяпер...
Ці паспею я аддзячыць
За цярплівасць і давер?..

* * *

Я за жыццё сваё спасціг,
Што злосць —
сястра зларадпасці,
А сэрца,
што ў грудзях маіх,—
Гняздо
для птушкі радасці.

Ды толькі вось адно бяда,
Якую не агораю,—
Не прылятае да гнязда
Пяюння яснапёрая.

Затое ў дождж
і ў халады
Ляцяць,
прытулку просячы,
Другія птушкі —
з чарады
Сумнення,
Смутку,
Роспачы.

Як найбліжэйшая з прынад,
Так вабіць
іх гняздо маё.
Хіба ж я мог
іх не прыняць,
Калі яны
бяздомныя?

Яны ў мяне
ў гасцях жылі
У зацішку спагаднасці,
Каб гнёзды іншыя былі
Сагрэты птушкай радасці.

Я і цяпер
іх галасы
Лаўлю душою шчыраю
І веру:
блізяцца часы,
Што клікнуць іх да выраю.

І будзе свет —
як светлы дом,
Без подласці і зайздрасці.
І я аддам яму гняздо
Для звонкай птушкі радасці.

Няхай яна
усім пяе,
Шчабеча,
не змаўкае ўсё.
Я дачакаюся яе,
Дачакаюся...

ЗМЕСТ

Бураўкін Г.

Б 91 Гняздо для птушкі радасці: Вершы.— Мн.: Маст. літ., 1986.—78 с.

30 к.

«Гняздо для птушкі радасці» — новая кніга лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы Генадзя Бураўкіна, у якой паэт актыўна змагаецца за ўсё сумленнае і светлае ў жыцці. Лёс планеты хвалюе Генадзя Бураўкіна, любоўю і замілаваннем да роднай зямлі прасякнуты мужныя, пранікнёныя радкі паэзіі сцверджання. Вершы пра каханне ўражваюць сваёй шчырасцю і цнатлівай чысцінёй.

Б $\frac{4702120200-024}{М\ 302(05)-86}$ 51—85

ББК 84 Бел7

Бел 2

Буравкин Геннадий Николаевич

ГНЕЗДО ДЛЯ ПТИЦЫ РАДОСТИ

Стихи

Минск, издательство «Мастацкая літаратура»
На белорусском языке

Рэдактар *Р. І. Барадулін.* Мастак *А. М. Малышава.* Мастацкі рэдактар *А. І. Цароў.* Тэхнічны рэдактар *Г. П. Тарасевіч.* Карэктар *Т. М. Собалева.*

ІБ № 2282

Здадзена ў набор 18.09.85. Падп. да друку 11.12.85. АТ 05870. Фармат 75×90$^{1}/_{32}$. Папера афс. № 1. Гарнітура звычайная новая. Высокі друк. Ум. друк. арк. 3,12. Ум. фарб.-адб. 3,37. Ул.-выд. арк. 2,74. Тыраж 5500 экз. Зак. 1817. Цана 30 к.

Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяржаўнага камітэта БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. 220600, Мінск, праспект Машэрава, 11.

Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкамбінат МВПА імя Я. Коласа. 220005, Мінск, Чырвоная, 23.